

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

**Sondaj privind creditarea companiilor
nefinanciare și a populației**

Noiembrie 2014

Sondaj¹ privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, noiembrie 2014

Sinteză

Standardele de creditare au cunoscut o relaxare moderată în T3/2014 în cazul companiilor și au fost menținute constante pe segmentul populației. Pentru T4/2014 este preconizată relaxarea standardelor în cazul ambelor segmente. Cererea de credite din partea firmelor a înregistrat o scădere moderată la nivel agregat, băncile anticipând o reducere marginală a acesteia și în T4/2014. În cazul populației, cererea a crescut în ceea ce privește creditele imobiliare, însă s-a diminuat pentru creditele de consum.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T3/2014	T4/2014(așteptări)	T3/2014	T4/2014(așteptări)
Populație	Imobiliare	→	↑	↑	→
	Consum	→	↑	↓	↑
Companii, total		↑	↑	↓	↓

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică o *relaxare/înăsprire/menținere constantă* a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică *avansul/contractia/menținerea constantă* a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea *albastră* indică modificări de amploare marginală, iar culoarea *roșie* de amplitudine moderată sau mare.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** au fost relaxate moderat în T3/2014, după trei trimestre consecutive în care au fost menținute neschimbate. În T4/2014, instituțiile de credit preconizează o relaxare marginală a condițiilor de creditare, indiferent de tipul împrumutului.
- **Termenii creditării** au fost relaxați în T3/2014, băncile acționând în sensul unei relaxări moderate a cerințelor de colateral/garanții, în timp ce *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M, clauzele contractuale și scadența maximă au înregistrat o relaxare marginală.
- **Cererea de credite** a înregistrat o diminuare în T3/2014 la nivel agregat, pe fondul unei contractii a cererii de credite pe termen scurt și lung din partea IMM, dar și a cererii de credite pe termen scurt din partea corporațiilor. Pentru T4/2014, instituțiile de credit prognozează o reducere a cererii de credite la nivel agregat, ca urmare a diminuării cererii pentru împrumuturi din partea companiilor mari.

¹A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj.

<http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>

- **Riscurile asociate companiilor**, grupate după sectorul de activitate al acestora, consemnează în continuare o evoluție mixtă. În funcție de dimensiune, riscul de credit asociat microîntreprinderilor este singurul perceput ca fiind în creștere, în timp ce în cazul celorlaltor categorii acesta s-a menținut nemodificat comparativ cu trimestrul anterior.

B. Sectorul populației

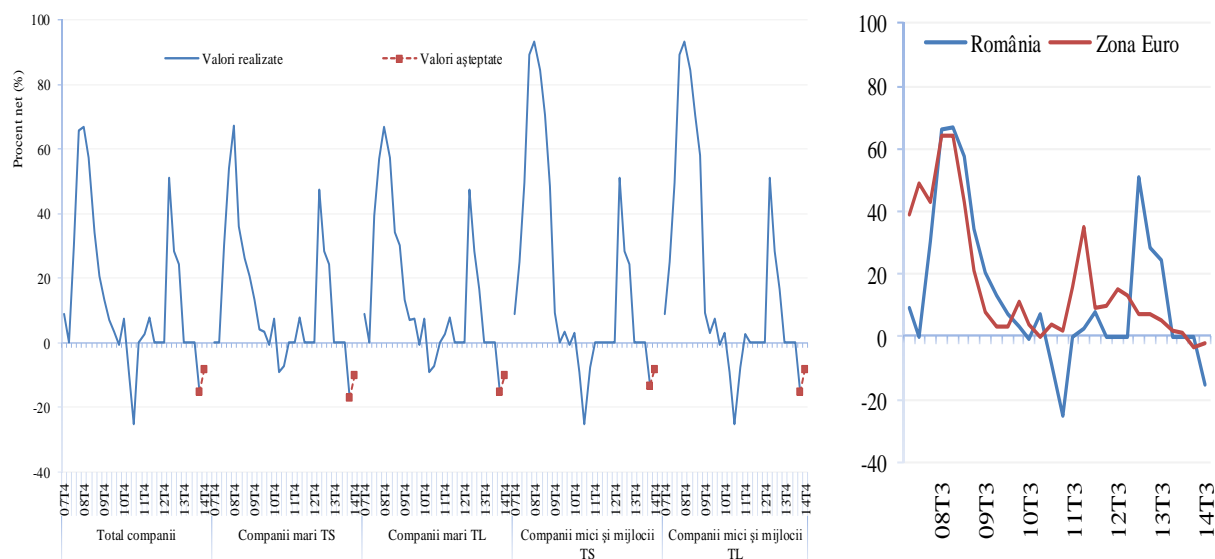
- **Standardele de creditare** s-au menținute constante pe segmentul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri, respectiv al creditelor de consum, în T3/2014. Băncile anticipează pentru trimestrul următor (T4/2014) o relaxare a standardelor de creditare pentru ambele categorii de credite.
- **Termenii creditării** au fost relaxați marginal pentru creditele imobiliare (prin diminuarea *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M), în timp ce în cazul creditelor de consum, termenii creditării au rămas neschimbați.
- **Cererea de credite** a avut evoluții mixte în T3/2014: cererea pentru creditele imobiliare s-a majorat, iar cea pentru creditele de consum a scăzut. Pentru trimestrul următor (T4/2014), băncile anticipează menținerea constantă a cererii pentru credite imobiliare și creșterea marginală a cererii pentru creditele de consum.

A. Creditarea companiilor nefinanciare

A1. Standardele de creditare

La nivel agregat, băncile au relaxat moderat standardele de creditare în T3/2014, evoluție în linie cu așteptările precedente ale acestora. Pentru T4/2014, instituțiile de credit anticipează de asemenea o relaxare marginală a condițiilor de creditare (Grafic 1).

Grafic 1- Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, octombrie 2014

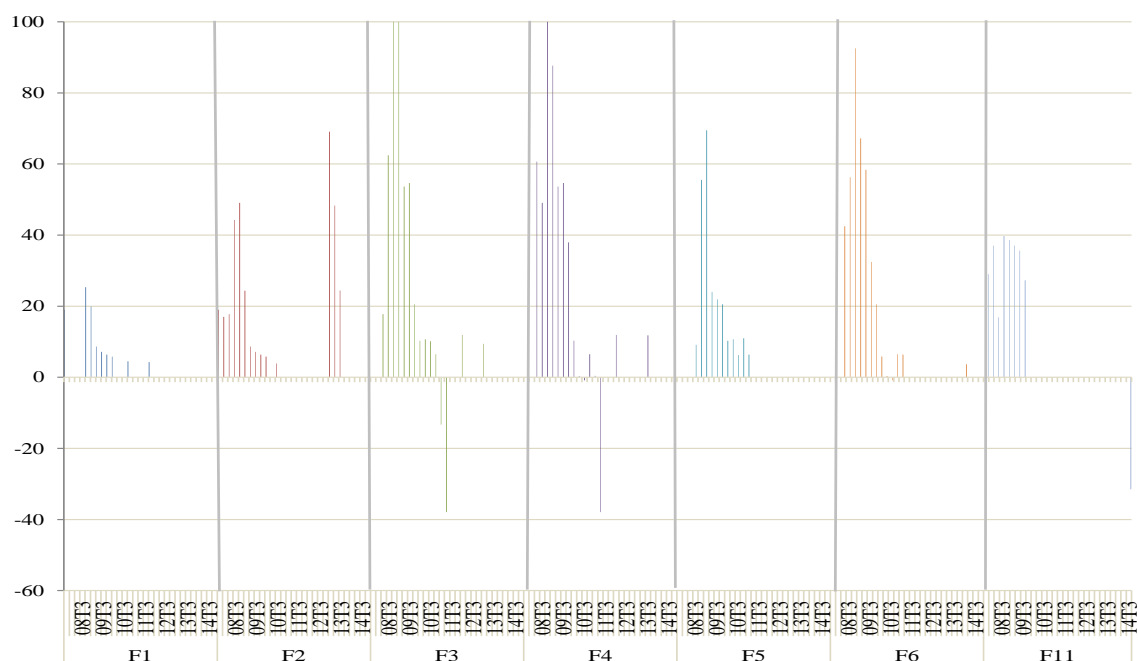
Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

În structură, standardele de creditare au fost relaxate moderat, indiferent de dimensiunea companiei sau de maturitatea finanțării. Instituțiile de credit preconizează pentru T4/2014 continuarea ciclului de relaxare ușoară a condițiilor de creditare în cazul tuturor tipurilor de credite.

În T3/2014, instituțiile de credit din zona euro au raportat pentru al doilea trimestru consecutiv o relaxare a standardelor de creditare aplicate împrumuturilor acordate companiilor (procent net de -2 la sută, comparativ cu -3 la sută în trimestrul precedent), principalii factori determinanți ai acestei evoluții fiind reducerea costurilor de finanțare ale băncilor, dar și diminuarea constrângerilor bilanțiere ale acestora. În T4/2014, băncile din zona euro prognozează o relaxare marginală a condițiilor de creditare.

La nivel agregat, în T3/2014, principalul factor care a condus la relaxarea moderată a standardelor a fost legat de politica de creditare a instituțiilor de credit autohtone (Grafic 2). În structură însă, în cazul corporațiilor, o influență asupra condițiilor de creditare au avut și următorii factori: deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR, riscul asociat industriei în care activează compania și, respectiv, riscul asociat colateralului/garanției solicitate.

Grafic 2- Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii	F7	Riscul asociat unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor (doar pentru creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F8	Presiunea concurenței din sectorul bancar
F3	Așteptările privind situația economică generală	F9	Presiunea concurenței din sectorul nebanca
F4	Riscul asociat industriei în care activează compania	F10	Concurența cu alte surse de finanțare (piața de capital și acționariat etc.)
F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii	F11	Alți factori
F6	Riscul asociat colateralului/garanției solicitate		

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - factorii F7, F8, F9 și F10 nu au suferit modificări

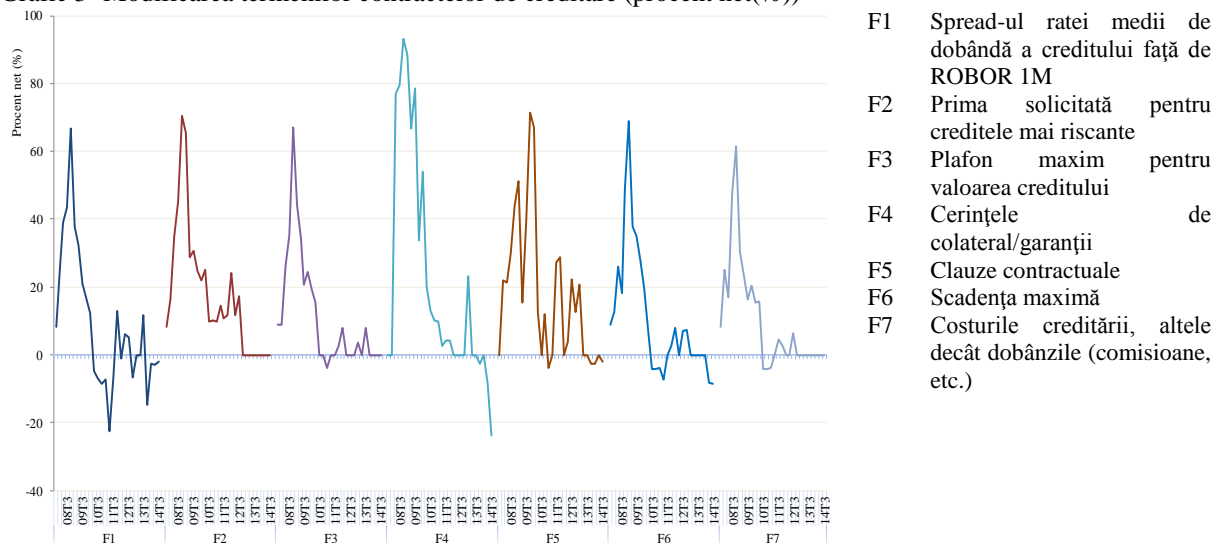
A2. Termenii creditării

În ceea ce privește modificarea termenilor de creditare, în T3/2014 băncile au acționat în sensul unei relaxări moderate a cerințelor de colateral/garanții, în timp ce *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M, clauzele contractuale și scadența maximă au înregistrat o relaxare marginală. Ceilalți termeni ai contractelor de creditare nu au suferit schimbări semnificative (Grafic 3).

Nivelul LTV (*loan-to-value*) pentru creditele garantate preponderent cu ipotecă aflate în portofoliul instituțiilor de credit la T3/2014 s-a situat în jurul valorii de 90 la sută, acesta îmbunătățindu-se comparativ cu nivelul înregistrat în trimestrul anterior (circa 100 la sută).

În T3/2014, băncile au estimat un nivel al pierderii în caz de nerambursare (LGD²) pentru creditele care au intrat în starea de nerambursare³ de circa 58 la sută⁴.

Grafic 3- Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net(%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

La nivel agregat, în T3/2014, băncile au raportat o reducere moderată a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare (Grafic 4), evoluția fiind generalizată în structură. Singurul segment al cererii care a cunoscut un ușor avans a fost cererea de credite pe termen lung aferentă companiilor mari. Pentru T4/2014, instituțiile de credit preconizează o diminuare a cererii de credite la nivel agregat, pe fondul unei reduceri a cererii pentru creditele pe termen scurt și lung din partea corporațiilor, în timp ce în cazul companiilor mici și mijlocii se anticipează o creștere a cererii de credite indiferent de maturitate.

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

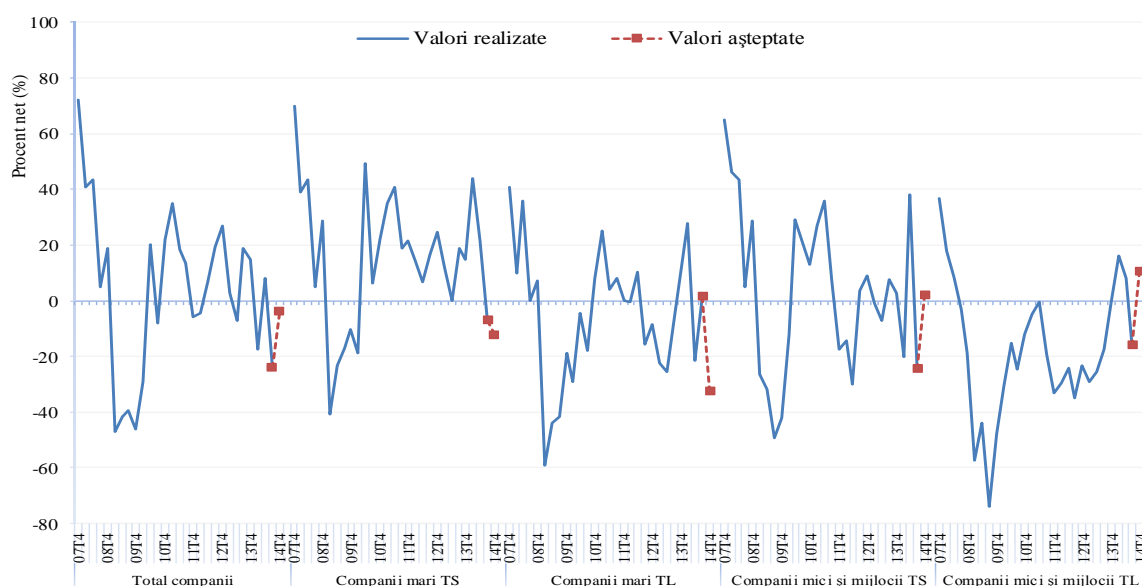
În opinia băncilor, riscurile asociate companiilor nefinanciare clasificate după ramura economică în care activează și-au menținut evoluția mixtă și în T3/2014, comparativ cu T2/2014 (Grafic 5). În sectoare precum agricultură, construcții, imobiliare, turism sau intermediere financiară riscurile sunt percepute ca fiind în creștere, singurul sector pentru care băncile percep un risc de credit în scădere comparativ cu trimestrul precedent fiind cel energetic.

² Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile în curs de dezvoltare ale băncilor pentru calcularea LGD.

³ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

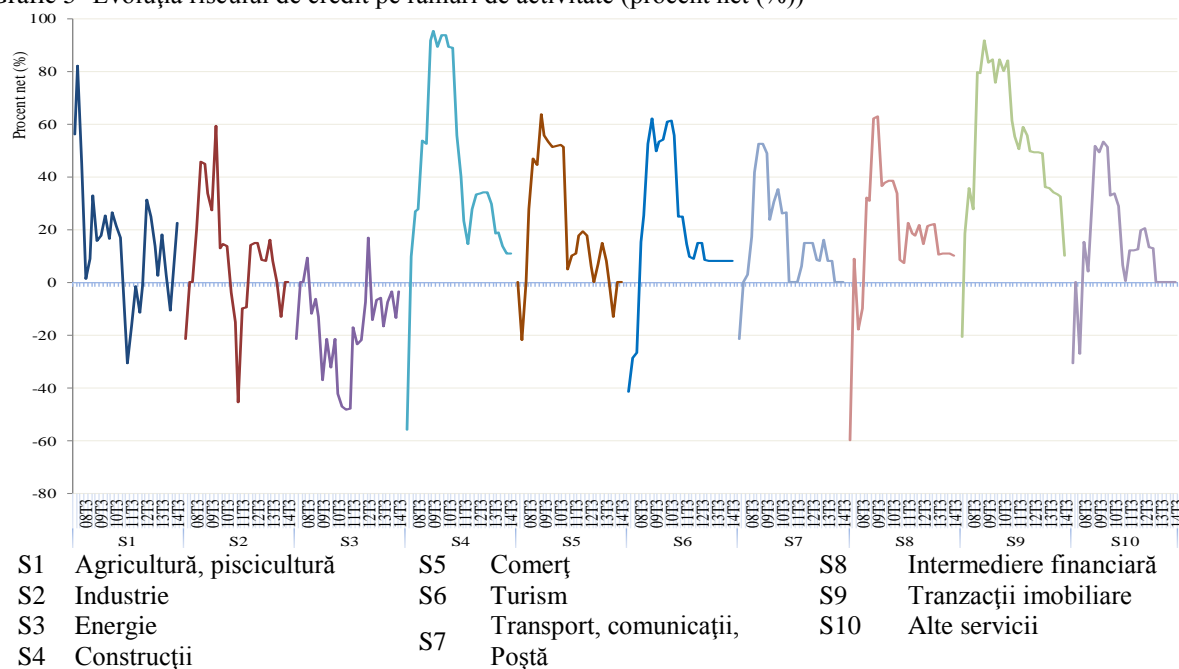
⁴ Nivelul LGD este în creștere față de nivelul înregistrat în trimestrul anterior (48 la sută), această evoluție fiind influențată de intensificarea eforturilor băncilor de curățare a bilanțurilor, aceste valori reflectând mai bine riscul din piață față de perioadele precedente lipsite de evenimente notabile de acest sens.

Grafic 4- Dinamica cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 5- Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

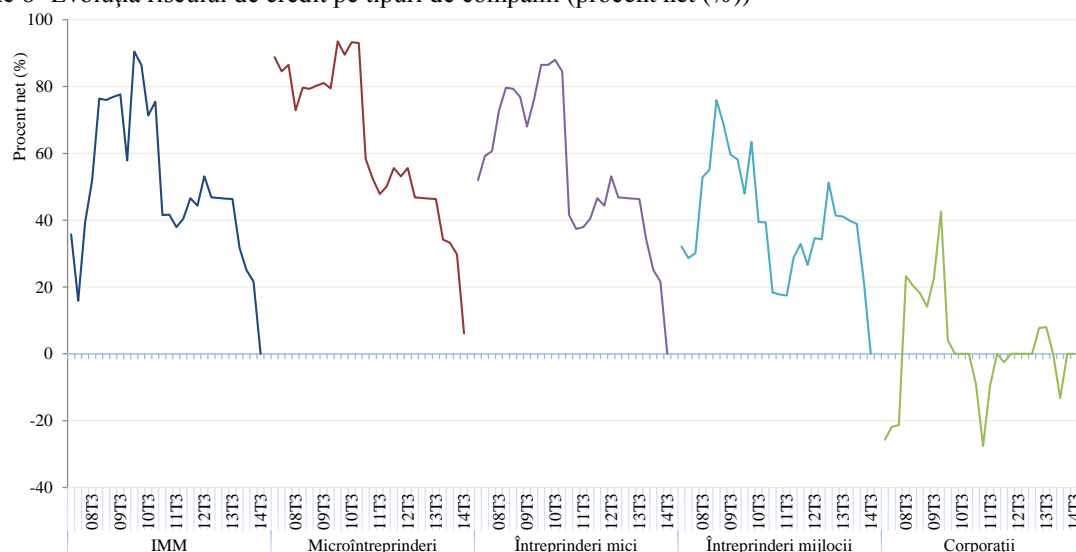

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

După dimensiunea companiei, singura categorie de companii pentru care băncile asociază un risc de credit în creștere în T3/2014 este cea a microîntreprinderilor, însă cu o intensitate în scădere comparativ cu trimestrul anterior, Grafic 6. Pe de altă parte, riscul de credit asociat creditării celorlalte categorii de firme s-a menținut constant.

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

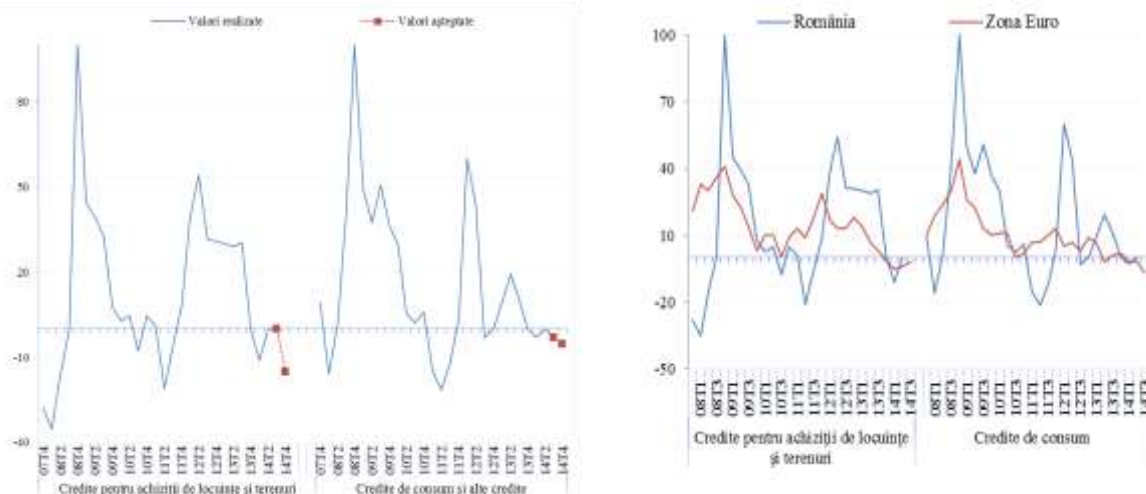
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

B. Creditarea populației

B1. Standardele de creditare

Standardele creditării au fost menținute constante în T3/2014, atât pentru creditele imobiliare cât și pentru creditele de consum (Grafic 7).

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, octombrie 2014

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

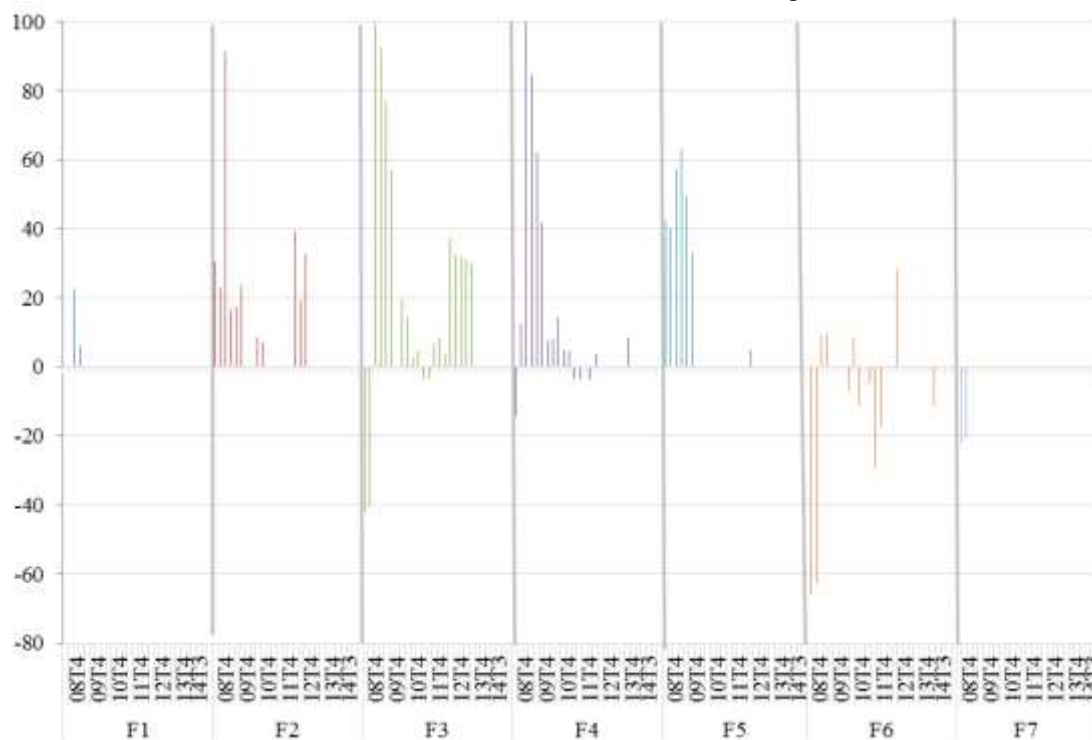
Spre comparație, în zona euro instituțiile de credit au continuat tendința de relaxare ușoară a condițiilor de creditare din ultimele două trimestre, atât în cazul creditelor imobiliare, cât și al celor de consum. Principalii factori care au contribuit la această evoluție vizează ameliorarea condițiilor de finanțare a băncilor și presiunile competiționale. Pe termen scurt (T4/2014), băncile din zona euro anticipează continuarea tendinței de relaxare marginală a standardelor de creditare, indiferent de tipul creditului.

Pentru T4/2014, băncile autohtone prognozează o relaxare moderată a standardelor de creditare în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri, respectiv o relaxare marginală în cazul creditelor de consum.

B2. Aspecte specifice creditării imobiliare (achiziția de locuințe și terenuri)

Factorii care contribuie la modificarea standardelor de creditare aferente creditelor imobiliare s-au menținut constanți în T3/2014, Grafic 8.

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră	F4	Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii
F3	Așteptările privind situația economică generală	F6	Modificarea concurenței din sectorul bancar
		F7	Modificarea concurenței din sectorul nebancar

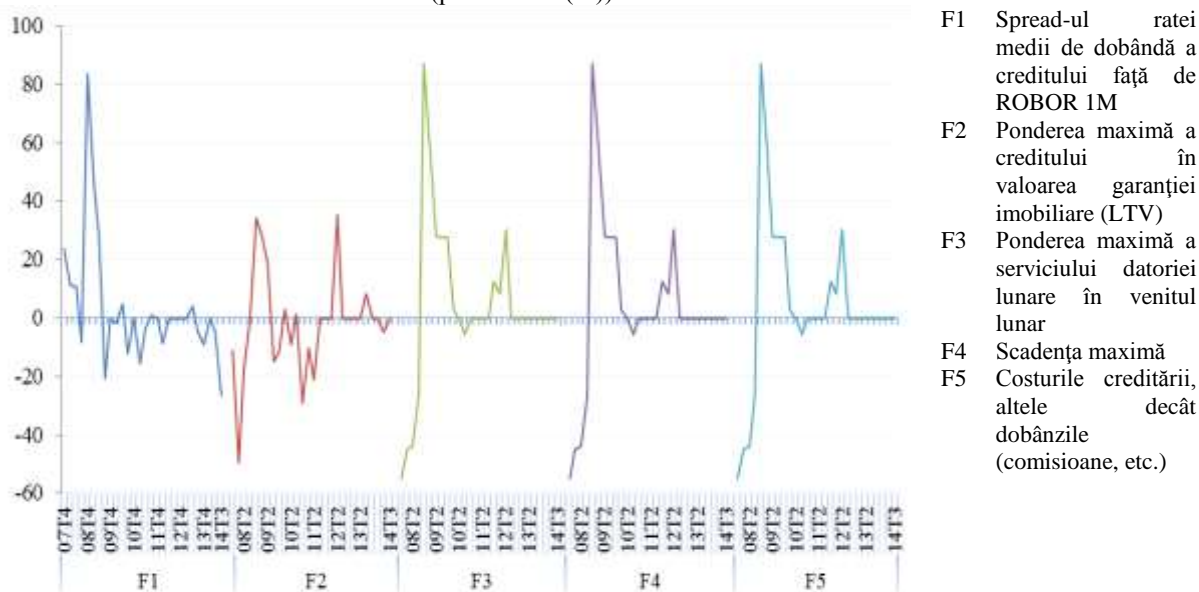
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

În T3/2014, în cazul creditelor imobiliare, băncile au relaxat moderat *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M, menținând neschimbați ceilalți termeni ai creditării, Grafic 9.

În T3/2014, valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) raportată pentru creditele nou acordate în ultimele 3 luni a fost de 81 la sută, la același nivel cu cel din T2/2014 (Grafic 10). Valoarea medie a LTV pentru stocul total de credite imobiliare a fost de 85 la sută, ușor sub nivelul din trimestrul precedent (86 la sută în T2/2014) (Grafic 11).

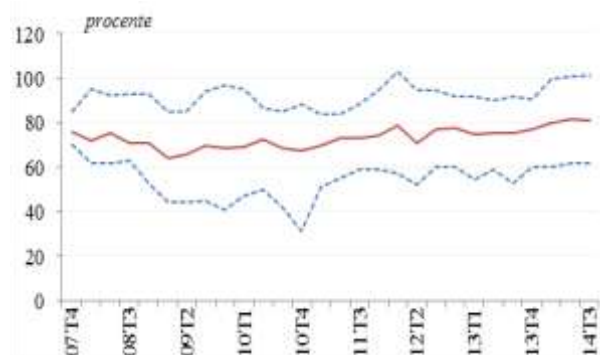
Grafic 9 – Termenii creditării imobiliare (procent net (%))

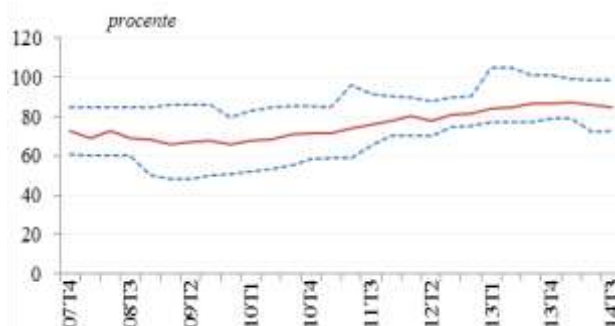
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

În T3/2014, gradul mediu de îndatorare a rămas relativ neschimbat față de trimestrul anterior. Atât în cazul creditelor nou acordate, cât și la nivelul portofoliului total de credite imobiliare, acesta s-a menținut relativ neschimbat, în jurul valorilor de 45 la sută (Grafic 12), respectiv 49 la sută (Grafic 13).

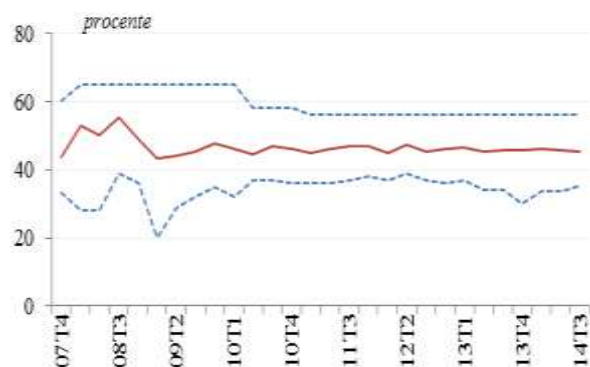
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

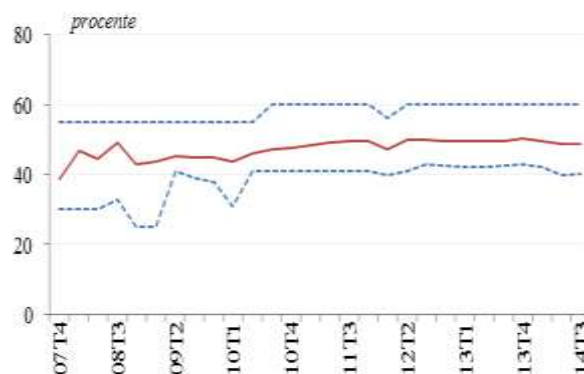
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

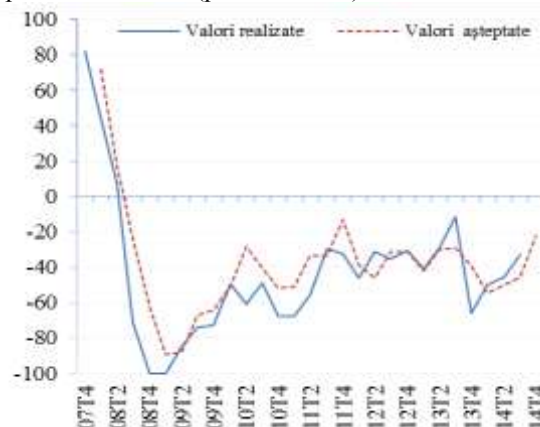

(ii) Evoluția cererii de credite imobiliare și a prețurilor la locuințe

Cererea de credite imobiliare a crescut semnificativ în T3/2014 (Grafic 15), continuând evoluția similară din trimestrul anterior. Băncile anticipează însă o menținere constantă a cererii de credite imobiliare în trimestrul următor (T4/2014).

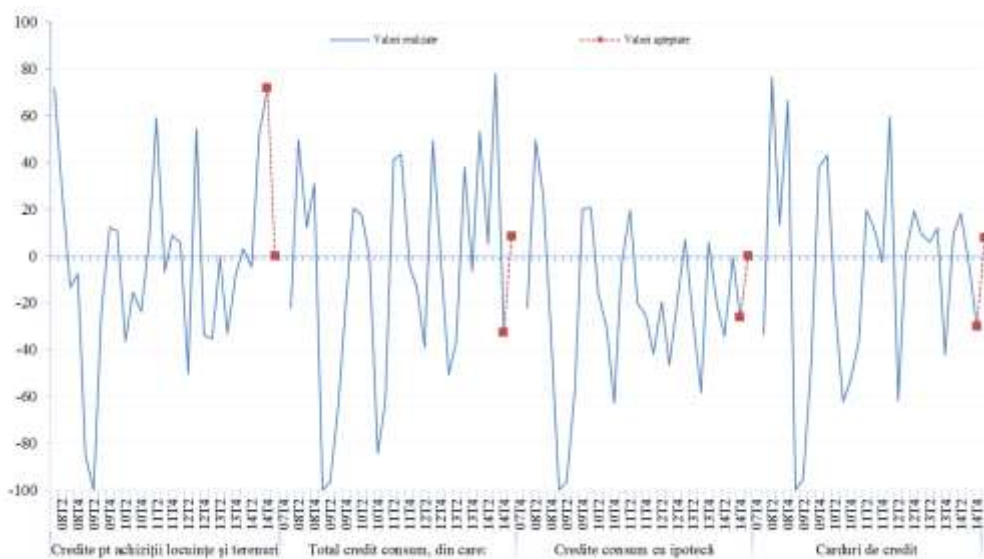
Conform instituțiilor de credit, traiectoria descendentă a prețului locuințelor a persistat și în T3/2014 (Grafic 14), anticipându-se o evoluție similară în T4/2014.

Grafic 14 - Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net %)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

Grafic 15 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

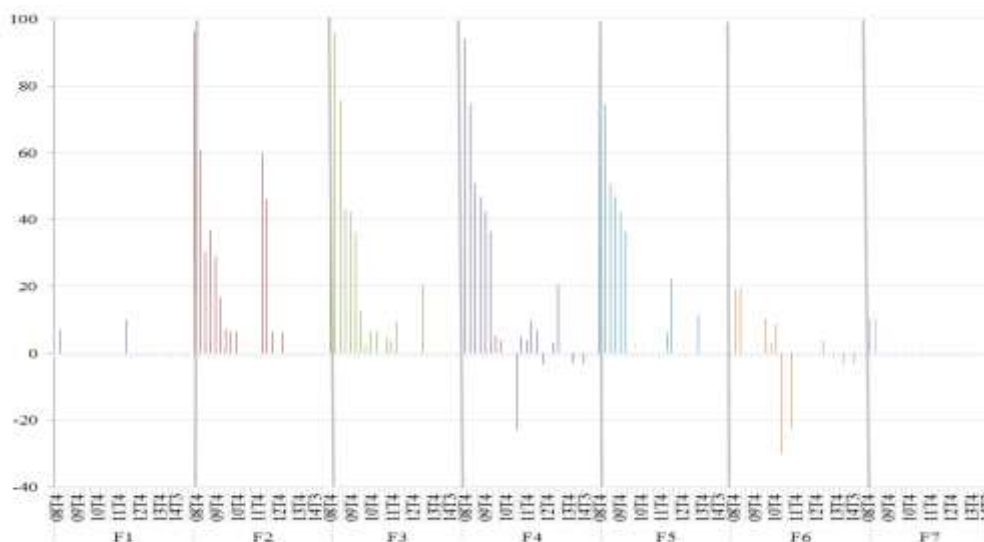

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

B3. Aspecte specifice creditului de consum

În T3/2014, factorii care contribuie la modificarea standardelor creditelor de consum s-au menținut constanți (Grafic 16).

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

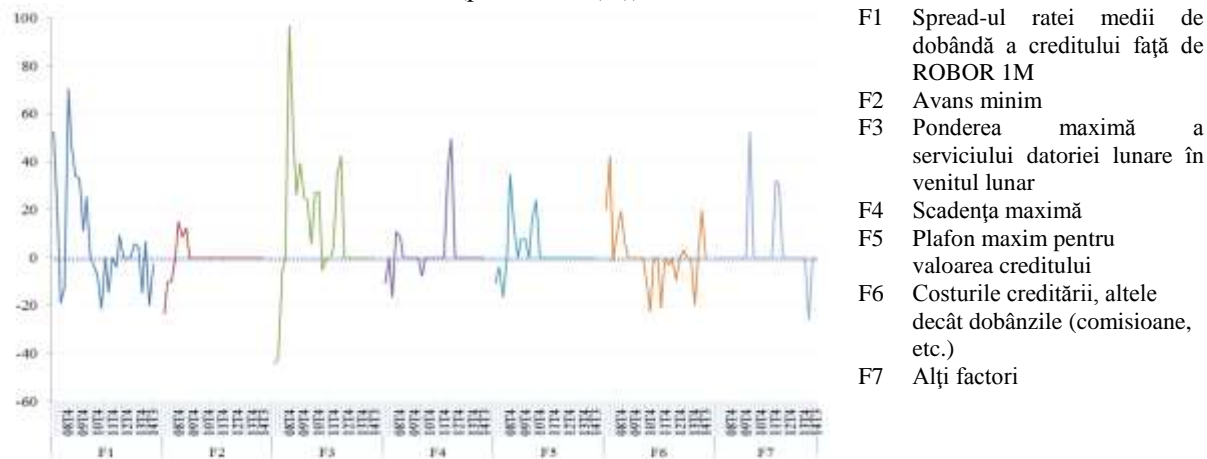
F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră	F4 Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)
F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F5 Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii
F3 Așteptările privind situația economică generală	F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar
	F7 Modificarea concurenței din sectorul nebanca

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

În T3/2014, conform instituțiilor de credit, termenii creditelor de consum nu au cunoscut modificări semnificative, Grafic 17.

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

În T3/2014, cererea pentru credite de consum a scăzut la nivel agregat. Atât cererea pentru creditele de consum garantate cu ipotecă, cât și cea pentru carduri de credit au înregistrat scăderi moderate comparativ cu trimestrul precedent (Grafic 14).

Pe termen scurt (T4/2014), băncile prognozează o creștere marginală a cererii de credite de consum, la nivel agregat și pentru cardurile de credit, așteptând ca cererea pe segmentul creditelor garantate cu ipotecă să rămână constantă.

B4. Pierderea în caz de nerambursare (LGD⁵)

În T3/2004, la nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ a fost de circa 68 la sută. LGD pentru creditele de consum garantate cu ipotecă și pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă s-a situat în jurul valorilor de 76, respectiv 79 la sută, în timp ce pentru creditele imobiliare și pentru cardurile de credit, LGD a înregistrat valori de circa 48, respectiv 58 la sută⁷.

⁵Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

⁷ Valorile LGD din T3/2014 sunt semnificativ mai mari față de cele din trimestrul anterior (respectiv 41 la sută la nivel agregat și 24 la sută pentru creditele imobiliare și 46 la sută pentru cele de consum garantate cu ipotecă) ca urmare a acțiunilor de intensificare a eforturilor băncilor de curățare a bilanțurilor, aceste valori reflectând mai bine riscul din piață față de perioadele precedente lipsite de acțiuni notabile de acest fel.

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprișt standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.